

GEEN DAG ZONDER GODS WOORD

**Werkwijzer
voor junioren 3**

Voorwoord

Deze werkwijzer is een hulpmiddel om het gesprek rondom het Junioren Werkboekje zo prettig en doeltreffend mogelijk te laten verlopen. De opbouw is vanuit de leefwereld van de junioren gedacht en houdt rekening met variaties in leeftijd, interesse, beginsituatie en leerstijlen. U wordt dan ook van harte aangeraden de werkwijzer te gebruiken en indien mogelijk het voorgestelde verloop te volgen.

Uw voorbereiding is natuurlijk grondig. In de week voorafgaande aan het gesprek met de junioren heeft u de betreffende bijbelgedeelten grondig gelezen. U heeft uzelf ingeleefd in situaties en karakters. U heeft ook uitgebreid aandacht besteed aan de rubrieken “activiteit” en “verwerkingsactiviteit”.

De rubriek “activiteit” is bedoeld om de deelnemers te betrekken bij de stof van de les. Hier proberen we op een indirecte manier de vragen te beantwoorden: waarom zou ik mij voor deze materie interesseren, wat heb ik hieraan, wat gaan we doen?

De rubriek “verwerken” is bedoeld om de deelnemers de stof te laten toepassen, op een andere wijze te herhalen en een plaats te geven in eigen beleving.

Het zal duidelijk zijn dat we vooral in de activiteiten rekening dienen te houden met de verschillende wijzen waarop mensen leerstof tot zich nemen en eigen maken. Het aanbod zal dus zo breed mogelijk moeten zijn: visueel, auditief, praktisch, dynamisch, analytisch enz.

Een van de problemen waarmee we kampen in de sabbatschool is dat we hoofdzakelijk vanuit een boek werken. Het gaat om lezen. Leesstof. Het is niet iedereen gegeven om de literaire kwaliteiten van de Bijbel te kunnen zien en waarderen. Dat betekent dat gespreksleiders a.h.w. de vertaalslag moeten maken van auditief naar visueel, van horen naar doen, van literatuur naar schema enz.

Dat klinkt als een onmogelijke taak. Dat is ook zo als we daar steeds weer heel bewust bij stil zouden staan en per vers of perikoop al de leerstijlen en intelligentietypen aan ons voorbij laten trekken.

Wat we praktisch kunnen doen is het volgende. Per week proberen we via de rubrieken “activiteit” en “verwerkingsactiviteit” heel bewust verschillende leertypen te bereiken. De ene week werken we met het gehoor, de volgende met het oog. Soms zullen beide in één les kunnen. Met andere woorden we vragen ons iedere week wel bewust af of we “iets” hebben voor oog, oor, hart, lichaam. Dat zal niet altijd lukken.

Wat kunnen we doen voor:

Visueel ingestelden:

Werken met foto's,

Platen laten zien

De suggestie van kleur opwekken (wat zien ze?)

Landschappen en mensen laten zien via plaatjes, dia's enz.

De tekst van de Bijbel laten zien op een bord, wellicht in schematische vorm.

Welk landschap past bij de stof? Waar speelt het zich af? Waarom?

Gebruik van een zwart-wit tekening en de vraag hoe die moet worden ingekleurd. Waarom worden die kleuren genoemd?

Auditief ingestelden

CD's laten horen

Een hoorspel maken van de tekst

Vragen hoe iets klinkt, welke stem hoort er bij deze profeet? Waarom?
Vragen naar welke muziek bij een tekst hoort.
Laten voorlezen
Zingen (de les a.h.w. illustreren door goed uitgekozen liederen)
Laten kiezen uit muziek (welke melodie past het beste bij de stof, persoon, tekst?)
Rollenspel of casus

Praktisch ingesteld (doeners)

Stel: je hebt een ideaal voor de kerk/gemeente, welk stuk gereedschap past daar bij? Is jouw kerk een kettingzaag? Nee, wat dan wel. Vraag door.
Jezus staat voor een vraag. Wat zou jij doen?
De kerk dient liefde uit te stralen. Hoe zou je dat heel praktisch willen bereiken?
Er komen werkgroepen in de gemeente. Van welke werkgroep wordt je lid?
Wie van de personages in het verhaal staat het dichtst bij je?
Abstracte begrippen laten omzetten in “doe woorden”
Rollenspel of casus

Analytisch ingesteld

Het stellen van waarom vragen
Schema's laten maken
Sleutelwoorden laten opsporen
Abstracte woorden geven aan handelingen
Gesprek samenvatten
Verbindingen leggen tussen voorbeelden/symbolen en werkelijkheid
Rollenspel of casus

Het verhaal is een zeer belangrijk onderdeel van het gesprek. Het is in “gesprek met het verhaal” dat de junioren de Bijbel leren kennen en de Bijbel op een verantwoorde manier leren lezen. Vooral dat laatste is een belangrijke doelstelling van de gespreksleid(st)er. Verantwoord lezen betekent allereerst dat het verhaal ook werkelijk gelezen wordt: door u en door de junioren. Dat zal niet altijd lukken. Soms zijn verhalen te lang. Dan is het zaak dat u de leestocht wel hebt gemaakt en de junioren kunt behoeden voor foute gevolgtrekkingen, te snelle oordelen enz. Verantwoord lezen betekent ook dat het verhaal gelezen wordt zoals het er staat. Niets mag worden verbloemd of weggepoetst. Mensen en God worden niet beter voorgesteld dan ze in het verhaal naar voren komen. Laat dus al het verzachtende van de kinderbijbels achter u en laat de junioren kennis maken met wat er echt staat.

Van u, als gespreksleid(st)er vraagt dit extra inspanning. Niemand staat geheel onbevungen tegenover de tekst van de Bijbel. We brengen ons verleden mee en denken vaak dat we de verhalen al volledig kennen. Laat u verrassen door de tekst, zodat u de junioren kunt verrassen! Dat zal in de praktijk betekenen dat u het verhaal een aantal keren moet *lezen alsof u het nog nooit heeft gezien!* Neemt u die moeite dan zult u ontdekken dat u vol geestdrift de verhalen levend kunt maken voor de jongen mensen die u zijn toevertrouwd.

1

Vorbereiding

Leerdoel

De junioren maken globaal kennis met de eerste vijf boeken van het Oude Testament
De junioren kennen de betekenissen van de titels: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium
De junioren kennen de tien geboden en weten hoe deze door Jezus zijn samengevat.

Werkboekje

Puzzel 2=/\$3\$ Enz. Antwoord is bekend
De volgorde van de tien geboden: te vinden in Exodus 20

Materiaal

Het werkboekje begint met een verhaaltje over een schrijver, Josafat.
Vertel dat de junioren een schrijver van een Torarol aan het werk kunnen zien op <http://www.jhm.nl/woordenlijst.aspx?ID=217>.

Ganzen- of duivenveren om mee te schrijven. Een potje inkt.

Adviezen

Je hebt het werkboekje van de junioren goed gelezen en ook zelf de puzzels gemaakt.
Houd de leerdoelen in gedachten terwijl je de junioren door de les loodst.

Programma

Opening

Welkom
Zang
Gebed
Zendingsbericht

Lesbehandeling

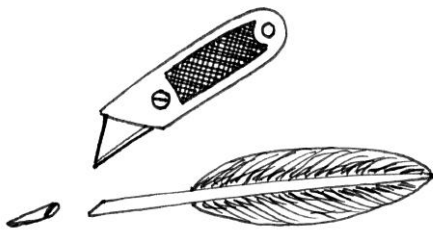
1. Introductie

Geef een overzicht van de inhoud van het werkboekje. In de komende maanden zullen de junioren kennis maken met de boeken van het Oude Testament. Ook zullen ze in de laatste weken kennis maken met een aantal belangrijke figuren uit de geschiedenis van Israël.

2. Activiteit

Laat de foto's van de nieuwe bibliotheek van Alexandrië zien. Deze bibliotheek was ooit de grootste van de westerse wereld. Alexandrië ligt aan de noordkust van Egypte. Tweehonderd jaar voor de geboorte van Christus werd er een nieuw boek toegevoegd aan de bestaande collectie. Het was een Griekse vertaling van de Hebreeuwse Bijbel. Er lagen toen al meer dan 700.000 boekrollen en ingebonden boeken op de planken. Voor die tijd een ongehoord groot aantal! De boeken werden met de hand overgeschreven. Daarbij werden pennen van veren en riet gebruikt.

Zie hieronder (rubriek achtergrond) voor extra informatie.

Als het is gelukt om ganzenveren o.i.d. te vinden, maak er dan pennen van door de punt schuin af te snijden met een scherp mes. De junioren kunnen de veren gebruiken om een bijbeltekst over te schrijven.

Wat doe je?

- Snij het puntje van de veer schuin af (zo krijgt de veer een scherpe punt).
- Maak met het mesje een kleine inkeping in de punt.
- Doop je pen in de inkt en schrijven maar.

3. Verhaal

Er is geen bijbelverhaal om te vertellen. Wat je wel kunt doen is het volgende. Laat de junioren zich voorstellen dat ze de komende tijd een wandeling door een bibliotheek gaan maken. In deze bibliotheek staan boeken die geschreven zijn in het Hebreeuws en in het Grieks. Gelukkig zijn ze voor ons vertaald. Deze week maken we kennis met de eerste vijf boeken die de bibliotheek rijk is.

Vervolgens neem je de junioren mee door studie nummer 1. Als ze voorbereidend werk hebben gedaan, is het raadzaam om eerst alle puzzels na te kijken. Antwoorden vind je in de rubriek “werkboekje” (zie boven).

Belangrijk is dat de junioren de betekenissen van de boektitels onder ogen krijgen en onthouden.

4. Verwerkingsactiviteit

Laat de junioren de samenvatting van de tien geboden hardop uitspreken. Doe dat op de volgende manier. De leid(st)er begint zelf met het eerste woord. Het tweede woord wordt uitgesproken door de eerste junior aan de rechterhand. Het derde woord door de eerstvolgende junior... en zo de cirkel rond.

Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

Pentateuch (het woord komt uit het Grieks: penta is vijf, teuchos, boek) is de samenvattende benaming voor de eerste vijf bijbelboeken: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium, die in het jodendom tesamen Thora worden genoemd.

De Pentateuch beschrijft de geschiedenis van de wereld en het joodse volk tot aan de aankomst in het 'Land van Israël', en bevat de 'wetten van Mozes', een lijst van wetten, regelingen en verordeningen die door God aan Mozes en het joodse volk zijn gegeven.

De Tora, wat letterlijk *lering* of *leer* betekent, bestaat uit de eerste vijf boeken van Tenach. Deze 'vijf boeken van Mozes' omvatten de basis van het joodse geloof en de vroegste geschiedenis van het volk Israëls.

Ze worden in het Hebreeuws met de beginwoorden van het boek aangeduid. Beresjiet (Genesis), Sjemot (Exodus), Vajikra (Leviticus), Bamidbar (Numeri) en Devariem (Deuteronomium).

Iedere week wordt er in de synagoge een bepaald deel van de tekst uit de Torarol gelezen. De Tora is in porties ingedeeld, zodat de gehele tekst in een periode van een jaar uitgelezen wordt.

De vijf boeken van Mozes, in gedrukte vorm, met hoofdstukindeling en vaak voorzien van rabbijns commentaar, wordt choemasj genoemd. Dit woord is afgeleid van het Hebreeuwse woord chameesj (vijf).

TeNaCH

Tora + Nebiïm + Chetoebïm (wet, profeten en geschriften)

Archeologen vinden 'Bibliotheek van Alexandrië'

Archeologen hebben in Egypte de resten van wat waarschijnlijk ooit de Bibliotheek van Alexandrië is geweest ontdekt.

Volgens de overlevering is de Bibliotheek van Alexandrië de eerste belangrijke grote leerschool ter wereld. De grootste denkers en schijvers van de oude wereld, zoals Plato en Socrates, hebben er gestudeerd. Het grote gebouw is tweeduizend jaar oud. Alexandrië wordt gezien als de stad waar de westerse wetenschap zoals wij die nu kennen, is geboren. Volgens wetenschappers gaat het mogelijk om de oudste universiteit ter wereld.

Een team van Poolse en Egyptische archeologen deed opgravingen in een deel van het dorp dat aan de Middellandse Zee lag, toen zij op de belangrijke vondst stuitten. De resten die ze aantroffen, schenen toe te behoren aan wat destijds grote college- of gehoorzalen moeten zijn geweest. Er was een speciale verhoging in de zalen te vinden, waar de lesgevende docent op kon gaan staan. In totaal zijn er 13 grote zalen ontdekt, die gezamenlijk maar liefst 5.000 studenten konden 'huisvesten'.

<http://archeonet.nl/index.php?itemid=2234&catid=33>

Bibliotheek van Alexandrië herrijst

Date: 23-04-2002

In de Egyptische stad Alexandrië wordt dinsdag de nieuwe bibliotheek van Alexandrië geopend. De Bibliotheca Alexandrina gaat tussen de 4 en 8 miljoen boeken herbergen en moet een internationaal centrum voor studie en onderzoek worden.

Het was de grootste bibliotheek van de oudheid: de bibliotheek van Alexandrië. Ruim 700.000 manuscripten uit alle hoeken van de wereld werden hier in de vierde eeuw voor Christus bewaard. Als de bibliotheek de tand des tijds zou hebben doorstaan, zou de collectie een onvoorstelbare schat voor wetenschappers zijn. Helaas werd het gebouw al in de oudheid verwoest door brand en een aardbeving en gingen alle unieke manuscripten verloren.

In 1990 besloot de Egyptische regering in samenwerking met de Unesco de bibliotheek echter te herbouwen. De bouwwerkzaamheden begonnen in 1995 op steenworp afstand van de oorspronkelijke bibliotheek. Inmiddels is het dertien verdiepingen tellende gebouw klaar en kunnen internationale onderzoekers en wetenschappers gebruik gaan maken van de unieke collectie.

De miljoenen boeken, landkaarten, video's, cd-roms en de databanken van de bibliotheek bevatten informatie over de Alexandrijnse, Egyptische, Klassieke en Middeleeuwse beschaving. Daarnaast bezit de Bibliotheca Alexandrina ook veel wetenschappelijk en technologisch materiaal met betrekking tot de sociaal-economische en culturele ontwikkeling van Egypte en de regio.

Het cirkelvormige gebouw met een diameter van 160 meter, kijkt uit over de Middellandse zee en is gemaakt van steen waarop kalligrafische inscripties zijn aangebracht. In het pand zijn tevens een conferentiecentrum, kalligrafiemuseum, planetarium, wetenschapsmuseum en een kleine school gehuisvest.

<http://www.fsf.nl/nfsf/homenl.php?id=498>

De moderne bibliotheek van Alexandrië is een indrukwekkend gebouw.

2

Vorbereiding

Leerdoel

De junioren maken in grote lijnen kennis met de geschiedenis van Israël.

Werkboekje

- Kruiswoord puzzel onder de kop Tora: antwoord is Mozes.
- Verhaalpatroon in het boek Rechters: Israël doet wat kwaad is in de ogen van de Heer, er komt een vijand, Israël roept om hulp, de Heer roept een Rechter/Richter, vrede wordt hersteld.
- Namen van de drie Sjofetië (Rechters): Simson, Gideon en Debora

Materiaal

Geen

Adviezen

Het is belangrijk om de inhoud van studie 2 in het werkboek te beheersen. Je moet zelf de grote lijn van de geschiedenis in je hoofd hebben.

Neem eerst de grote lijn door en kies daarna enkele stukken om dieper op in te gaan.

Programma

Opening

Welkom

Zang

Gebed

Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Verwijs in het kort naar de studie van vorige week en vertel dat er in studie 2 nog meer wordt verteld over de geschiedenis van Israël.

2. Activiteit

Laat de junioren de locatie van de berg Nebo aanwijzen op de satelliet foto.
Ter info: de berg ligt

Je staat op de berg Nebo en kijkt richting “Belofde land”

3. Verhaal

Hoewel er geen echt verhaal wordt verteld is het toch mogelijk om een doorlopend verhaal te maken van de periode die de dood van Mozes tot aan de dood van Jozua bestrijkt. Daarna loopt het verhaal verder in het boek Rechters. Samuël mag gezien worden als de laatste van de rechters en de eerste van de profeten. Hij heeft een soort dubbel ambt.

Een mogelijke behandeling van hoofdstuk 2:

- Vertel van de dood van Mozes. Benadruk het mysterie van zijn begrafenis.
- Jozua neemt over. Onder zijn leiding wordt het land veroverd. Gebruik eventueel een kaart van het oude Kanaän om te laten zien hoe groot het is en welke de belangrijke steden zijn.
- Bekijk samen de tabel waarin de geschiedenis van Israël wordt samengevat.
- Vraag de junioren of ze het verhaalpatroon in het boek Rechters hebben ontdekt. Zo niet, probeer er dan samen uit te komen. Laat de junioren zoveel mogelijk zelf ontdekken
- Sta kort stil bij het boekje Ruth
- Wanneer Samuël wordt behandeld is het zaak om te benadrukken dat in zijn tijd het koningschap ontstaat.
- Bekijk samen de wet voor de koning (Deuteronomium 17).
- Vergeet niet om de puzzels te bekijken en beoordelen.

4. Verwerkingsactiviteit

Vraag de junioren om samen drie regels/wetten te bedenken die noodzakelijk zijn om op een goede manier met anderen samen te leven.

Geef tussen 4-5 minuten de tijd.

Laat de junioren daarna de regels noemen.

Geef geen kritisch commentaar, maar vraag waarom juist deze keuze is gemaakt.

Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

Het boek Samuël:

Auteurschap

In de klassieke rabbinale opvatting werden de eerste 24 hoofdstukken door Samuel geschreven. Als auteurs van de overige hoofdstukken worden de profeten Gad en Natan gezien. Dit wordt ook ondersteund door I Kronieken 29:29: "De geschiedenissen van de koning David, de eerste en de laatste, zie, zijn die niet geschreven in de geschiedenissen van Samuel, de ziener, en in de geschiedenissen van Natan, en in de geschiedenissen van Gad, de ziener". Gad zou dan ook degene zijn die het geheel heeft voltooid in de huidige vorm.

In de moderne benadering vormen de twee boeken een compilatie van verschillende oudere bronnen. De hofschrijver van David zou daar een van geweest kunnen zijn.

1 Samuël

Inhoud

Het eerste boek beslaat een periode van ongeveer honderd jaar, en valt samen met het leven van Samuel. Het valt uiteen in:

Het richterschap van de hogepriester Eli (hoofdstuk 1-4)

Het richterschap van Samuel (hoofdstuk 5-12)

Het koningschap van Saul, onbetwist (hoofdstuk 10-15)

De opkomst van David - zijn periode als rebel / vluchteling (hoofdstuk 16-30)

De dood van Saul (hoofdstuk 31)

Thema/boodschap

Het boek toont Eli en Samuel als laatste van de richters. Vooral Samuel speelt een belangrijke rol. Hoewel hij grote gevaren ziet in een monarchie, gaat hij daar onder druk toch mee akkoord. Op Gods aanwijzing zalft hij Saul tot koning. Saul wijkt echter af van God, en Samuel krijgt opdracht David tot koning te zalven. Hiermee is het tijdperk van de richters ten einde, en het tijdperk van de koningen begonnen.

David is eerst Sauls protegé, maar verliest diens gunst wanneer hij grotere successen boekt dan Saul zelf. David wordt, ondanks een grote vriendschap voor prins Jonathan, vluchteling. Steeds meer mensen sluiten zich bij hem aan, en David zoekt met zijn kleine strijdmacht toevlucht bij Sauls tegenstanders, de Filistijnen.

2 Samuël

Inhoud

Het tweede boek bevat de periode van Davids regering, en beslaat ongeveer 50 jaar.

De regering van David over Juda (hoofdstuk 1-2)

Burgeroorlog tussen Juda en de rest van Israël (hoofdstuk 3-4)

David regeert over heel Israël, in diverse oorlogen worden de buurlanden verslagen (hoofdstuk 5-12)

Diverse opstanden, vooral door zijn eigen kinderen (hoofdstuk 13-24)

Thema/boodschap

Na Sauls dood wordt David door de stamoudsten van de stam Juda tot koning over Juda gekozen. In de slepende, passieve burgeroorlog die nu volgt, wint David aan invloed ten koste van Sauls familie. Sauls generaal Abner, een neef van Saul, is ten slotte bereid de macht aan David over te dragen. Joab, Davids generaal, vermoordt hem echter.

Ook de andere stammen erkennen David nu als koning. De zo ontstane nieuwe staat wordt direct belaagd door oude en nieuwe vijanden: Filistijnen, Moab, Ammon, Syrië. Naar buiten toe is Davids macht nu stevig gevestigd, de grens loopt tot aan de "grote rivier", de Eufraat.

In Davids gezin rijzen echter grote problemen. David pleegt overspel met Batseba, de vrouw van een van zijn moedigste soldaten. Een zoon (Amnon) randt zijn halfzus Tamar aan, en wordt hiervoor door zijn halfbroer Absalom vermoord. David verbant Absalom naar het buitenland, maar laat zich door zijn generaal Joab overhalen hem terug te laten komen. Absalom komt in opstand, en David moet uit Jeruzalem vluchten. Joab weet Absalom te verslaan, en dood Absalom bij zijn gevangen name. Hierna volgen nog verscheidene kleinere opstanden.

Relatie met andere boeken

Het boek volgt op Ruth in christelijke canon en op Richteren in de Hebreeuwse.

Omdat de auteurs met gedeeltelijk dezelfde bronnen werkten, bestaat er veel overlap tussen 2 Samuel en I Kronieken. Het is opmerkelijk dat het gedeelte over Davids zonde met Batseba ontbreekt in het corresponderende gedeelte in I Kronieken 20.

Ruth

Het boek Ruth is een van de boeken de Tenach en daarmee een bijbelboek uit het Oude Testament. Het was oorspronkelijk een onderdeel van het boek Richteren, maar vormt nu een van de 24 afzonderlijke boeken van de Hebreeuwse bijbel. Binnen de Tenach maakt Ruth onderdeel uit van de Geschriften (Ketoeviem) en daarbinnen is het een van de vijf feestrollen (Megillot).

De geschiedenis van Ruth speelt zich ongeveer 120 jaar voor de geboorte van David af. Het bevat:

- het verslag van Naomi's reis naar Moab, met haar echtgenoot Elimelech, en haar terugkeer naar Bethlehem met haar schoondochter Ruth;
- het huwelijk tussen Boaz en Ruth;

- en de geboorte van Obed, de grootvader van David.

Volgens de joodse traditie is Samuel de auteur van het boek.

3

Vorbereiding

Leerdoel

Juniores maken kennis met de dichterlijke boeken van de Bijbel.

Werkboekje

A2
B4
C5
D1
E3

Materiaal

Een dichtbundel.

Adviezen

Kennis van de stof in het werkboekje is onontbeerlijk. Bereid de les goed voor aan de hand van de werkwijzer.

Programma

Opening

Welkom
Zang
Gebed
Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Laat de junioren een dichtbundel zien. Misschien de verzen van Annie M.G. Schmidt. Lees eventueel een eigen favoriet voor. Vertel de junioren dat er in de Bijbel ook boeken met gedichten en liederen staan. Het bekendste boek is dat van de Psalmen.

2. Activiteit

In het werkboek is de junioren gevraagd om een gedicht te maken in de vorm van een *acrosticon*.

Vraag naar de resultaten. Als geen van de junioren de opdracht heeft gedaan kan je de opdracht als openingsactiviteit gebruiken.

Wat is een acrosticon? In het werkboekje staat er een voorbeeld.

3. Verhaal

De junioren kunnen als volgt door hoofdstuk 3 worden geleid:

- Vraag de junioren naar hun favoriete gedicht of (kerk)lied
- Introduceer de “dichterlijke” boeken van de Bijbel: Job, Psalmen, Prediker, Hooglied en Spreuken. Laat elk boek openslaan en vertel er iets over. Spreuken is hoofdzakelijk een verzameling korte spreekwoorden, Psalmen een liedbundel, Hooglied is een bruiloftslied, Job is een lang gedicht over een ongelukkig mens en Prediker is een soort dagboek van een denker.
- Vraag de junioren naar de betekenis van de spreekwoorden en gezegden die in het werkboek zijn opgenomen.
- Bekijk de quizjes en vragen
- Behandel het boek Psalmen. Laat de junioren vertellen hoeveel psalmen er zijn. Kunnen ze de belangrijkste schrijvers van de psalmen noemen? Weten ze de Hebreeuwse naam van het boek? (Tehilliem). Uit welke taal komt onze titel “de psalmen”?
- Bekijk de psalmen 38 en 39. Begrijpen de junioren wat de dichter voelt?
- Bekijk psalm 119 en laat zien dat dit de langste psalm is. Maak de junioren ook attent op het feit dat deze psalm een lied is op de wet. De dichter is God dankbaar dat de wet bestaat.
- Job en Prediker zijn nu nog te moeilijk om te behandelen.

4. Verwerkingsactiviteit

Bekijk de kortste psalm, nummer 117. Deze psalm eindigt met het woord, halleluja. Vraag de junioren om een vertaling te maken van het woord halleluja.

Schrijf de twee onderstaande woorden op een stuk papier en laat dat aan de junioren zien:

Hallel = juichen, prijzen

Jahweh = de naam van de Heer

Wat betekent Halleluja? Loof de Heer!

Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

De psalmen worden in vijf boeken verdeeld. Oorspronkelijk waren dit afzonderlijke boekrollen.

- Het eerste boek bevat 41 psalmen, voornamelijk toegeschreven aan David, met uitzondering van 1, 2, 10, en 33.
- Het tweede boek bevat 31 psalmen, waarvan er 18 aan David worden toegeschreven, en 1 aan Salomo. De overige zijn anoniem.
- Het derde boek bevat slechts 17 psalmen.
- Het vierde boek bevat eveneens 17 psalmen, waarvan de 90ste aan Mozes wordt toegeschreven.
- Het vijfde boek bevat de overige psalmen. Van 15 hiervan wordt David als auteur beschouwd, en de 127ste wordt aan Salomo toegekend.

De psalmen 120-135 worden het Groot Hallel genoemd. De psalmen 113-118 het Halleel, dat bij de drie grote joodse feesten wordt gezongen.

Een deel van de psalmen (bijv. 3-9, 11-32) begint met de aanduiding dat ze door koning David geschreven zijn. Sommige andere psalmen (50, 73-83) lijken te zijn geschreven door Asaf, die onder koning Salomo leiding gaf aan de tempelzangers in Jeruzalem.

De "kinderen van Korach," hebben waarschijnlijk een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming van Ps. 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 84, 85, 87, en 88.

Het boek Psalmen bestaat uit vijf delen, die elk eindigen met een lofzang op God; het woord psalm komt van het Griekse woord voor lofzang. De vijf delen zijn: hoofdstuk 1-41; 42-72; 73-89; 90-106 en 107-150. In de Septuagint stond een psalm 151, maar die is in latere edities vervallen.

Een aanzienlijk deel van de psalmen wordt toegeschreven aan koning David, die tussen ca. 1000 en 960 v.C. regeerde over Israël. David kende de liederen een grote rol toe bij bijeenkomsten in de tempel. De meeste andere psalmen zijn nieuwer; het merendeel stamt van vóór de Babylonische ballingschap (587-538 v.C.). Een enkele psalm zou door Mozes geschreven zijn. De bundeling in de bijbel is een selectie uit de grote hoeveelheid religieuze liederen van het joodse volk.

De Duitse onderzoeker H. Gunkel bedacht een aantal ideaaltypen, een niet-uitputtende indeling van de psalmen naar genre (Gattungen), waarbij gekeken werd naar vorm, setting en inhoud:

- leergedichten: psalm 1, 49, 73, 78 en 119. Educatieve strekking, wijsheidsliteratuur.
- koningspsalmen: psalm 2, 18, 20, 21, 45, 72 en 110. God wordt als koning geprezen.
- boetepsalmen: uitingen van schuldbesef. Psalm 6, 32, 38, 51, 102, 130 en 143.
- dankpsalmen: dank voor Gods zegen (psalm 65), de redding van het volk (66), het gewas (67), Gods hulp (116).
- klaagzangen: gemeenschappelijke en individuele. Psalm 7, 13, 17, 22, 31, 35, 38, 42, 43, 44, 60, 74, 78 en 80.
- lofpsalmen (hymnen): liederen waarin God lof wordt toegezongen. Psalm 8, 19, 46, 47, 100, 103, 104 en 150.

<http://www.statenvertaling.net/bijbel/psalmen.html>

Vorbereiding

Leerdoel

De junioren maken kennis met de drie grote profeten, Jesaja, Jeremia en Ezechiël.

De junioren weten van de spanning tussen koningen en profeten

De junioren weten dat de profeten niet alleen maar ondergang prediken, maar ook de trouw van God aan zijn volk.

Werkboekje

N.v.t.

Materiaal

Een kopie van bijlage 4 voor iedere deelnemer.

Adviezen

Bereid de les goed voor door kennis te nemen van de stof in het werkboekje en de suggesties in de werkwijzer.

Programma

Opening

Welkom

Zang

Gebed

Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Geef een overzicht van hoofdstuk 4 en vertel waar de aandacht naar uit zal gaan in de behandeling ervan.

2. Activiteit

Laat de junioren zoveel mogelijk botten benoemen van het skelet in bijlage 4. Ga uit van de algemene benamingen, zoals: scheenbeen, sleutelbeen, heup enz.

3. Verhaal

Begin met het verhaal van Jeremia in de put (Jeremia 38). Het staat afgedrukt in het werkboekje, maar vertel het nu in eigen woorden. Maak het zo spannend mogelijk. Jeremia wordt beschuldigd van verraad. Misschien is het aardig om wat extra informatie in het verhaal te verwerken. Malkia betekent *de Heer is Koning*. De zoon van Malkia is één van degenen die Jeremia van verraad beschuldigt. Prins Malkia is eigenaar van de put waarin Jeremia wordt gevangen gezet.

Ebed-Melek, betekent *dienaar van de koning*. Ebed Melek is afkomstig uit Nubië en is misschien wel een zwarte Egyptenaar geweest.

Ebed Melek laat *dertig* mannen naar de put gaan om Jeremia er uit te halen. Hij zal dus op weerstand hebben gerekend.

Vertel nu dat de verhouding tussen koningen en profeten nooit vlekkeloos is geweest. De koningen beschouwden de profeten als zwartkijkers en bemoeials. Altijd weer werden de koningen op de vingers gekeken.

Toch hadden de profeten ook wel oog voor een goede toekomst. Jesaja heeft daar mooi over geschreven. Vraag de junioren of ze de opdracht in het werkboek hebben gemaakt en een eigen gedicht (profetie) hebben geschreven. Zo niet, laat de junioren dan nu aan de opdracht werken. In het werkboek staat een aanzet voor een dergelijk gedicht. Hieronder een mogelijke versie:

De valk*speelt met de muis*
en de krokodil*draagt de antilope op zijn rug*
mensen lopen*veilig door de straten*
niets zal*hen bedreigen*
nergens op aarde.....*is er honger*
iedereen heeft.....*eten en drinken genoeg*

Hoe wist Jeremia wat er ging gebeuren? Hoe kon hij weten dat Jeruzalem door de Babyloniërs zou worden ingenomen en dat de belangrijkste inwoners van de stad zouden worden weggevoerd naar Babel?

In het werkboekje wordt voor een antwoord verwezen naar Jeremia 24:1-8. Neem deze tekst zorgvuldig door met de junioren en laat zien dat Jeremia zijn kennis krijgt door middel van een visioen en door de uitleg die hij hoort.

Oorlog brengt verdriet met zich mee. In de Klaagliederen komt dat verdriet tot uiting. Het werkboekje citeert enkele verzen uit Klaagliederen 1.

Belangrijk is dat de junioren beseffen dat God zijn volk niet loslaat. Ook tijdens de ballingschap zijn er profeten die het volk begeleiden. Jeremia schrijft aan de ballingen in Babylon (zelf is hij met een andere groep naar Egypte gevlucht!). In Babylon zelf, woont de profeet Ezechiël onder de Joden.

Sta uitgebreid stil bij Ezechiël 37. Het is een prachtig visioen. Je zou het zelfs kunnen laten uitbeelden. De betekenis ervan wordt in het hoofdstuk zelf gegeven.

4. Verwerkingsactiviteit

Vraag de junioren om het skelet (bijlage 4) “aan te kleden” zodat het er weer uitziet als een levend mens.

Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

Jeremia wordt gerekend tot de grote profeten van het oude testament. Hij werd geboren in Anatot, even ten noorden van Jeruzalem. Hij wordt vooral herinnerd als een fel criticaster van de politiek-religieuze verhoudingen in Judea, die uiteindelijk leidden tot de val van Jeruzalem in 587.

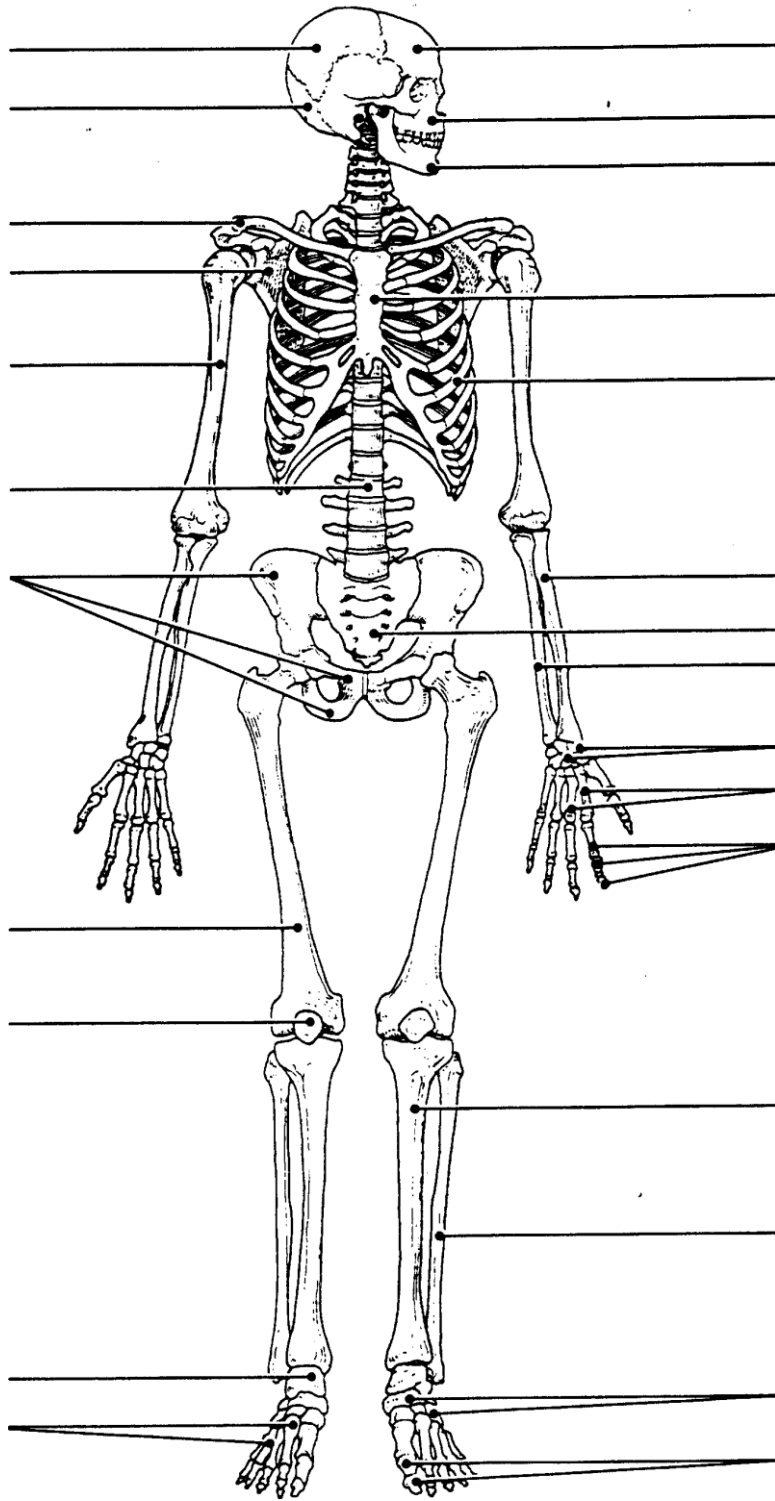
Zijn profetiën werden niet altijd enthousiast ontvangen door de heersende kringen. Hij mocht na waarschuwingen voor de naderende verwoesting van de tempel het tempelcomplex niet meer betreden, en koning Jojakim liet rollen met Jeremia's uitspraken verbranden. De profeet liet hierop zijn leerling Baruch een nieuwe rol maken en voorlezen op verschillende plekken in de stad. Nadat Nebukadnezar Jeruzalem definitief had ingenomen, koos Jeremia ervoor in de stad te blijven en niet in ballingschap te gaan. Niet veel later was de situatie echter zo gevaarlijk geworden dat landgenoten hem dwongen met hen te vluchten naar Egypte.

In de hoofdstukken 1 t/m 24, opgetekend door Baruch, vertelt Jeremia over zijn worstelingen met God, zijn roeping en het geloof. Op delen van de hoofdstukken 19 en 20 na, zijn ze geschreven in de ik-vorm. Het begint met de twee visioenen die hij in 627 kreeg: God waarschuwt Van het noorden zal zich dit kwaad opdoen over alle inwoners des lands. De hoofdstukken 26 t/m 45 beschrijven de ervaringen van Jeremia in de derde persoon. Het boek is niet chronologisch samengesteld, en bevat allerlei aanvullingen en uitbreidingen. In het aansluitende boek Klaagliederen doet Jeremia uitgebreid zijn beklag over de val van zijn geliefde stad.

<http://www.statenvertaling.net/bijbel/jeremia.html>

Bijlage 4

Hier zie je een tekening van een menselijk skelet. Probeer zoveel mogelijk namen van de botten op te schrijven. Je zult ze waarschijnlijk niet allemaal kennen. Dat is niet erg. Schrijf op wat je wel weet.

5

Vorbereiding

Leerdoel

Junioren maken kennis met het begrip “kleine profeten”.
De junioren kunnen een aantal van de kleine profeten noemen.
De junioren onderzoeken het boekje Jona.

Werkboekje

N.v.t.

Materiaal

12 kleine kaartjes. Op ieder kaartje heb je de naam van één van de kleine profeten geschreven.
De kaartjes worden gebruikt bij de afsluitende verwerkingsactiviteit.

Adviezen

Kennis van de stof in het werkboek en de werkwijzer is onontbeerlijk voor een goede behandeling van les.

Programma

Opening

Welkom
Zang
Gebed
Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Blader samen met de junioren door de boeken van de twaalf kleine profeten. Wat is het allerkleinste boekje van de twaalf? Obadja. Welk het grootst? Zacharia of Hosea.

2. Activiteit

Leer de junioren een foefje om deze boekjes snel te vinden. Pak een gesloten bijbel in beide handen en laat het boek op (ongeveer) de helft open vallen. Als het goed is kom je uit bij de psalmen. Halveer nu de tweede (achterste) helft. Als het goed is kom je uit bij een boek van de kleine profeten (Micha bijvoorbeeld).

3. Verhaal

De profeet Micha leeft in hetzelfde tijdperk als de grote profeet Jesaja (740-700 voor onze jaartelling). Maak de junioren attent op Micha 5:1.

Laat ook zien dat Jesaja en Micha een profetie “delen”. Micha 4:3 en Jesaja 2:2-4. We weten niet wie de auteur is. Het kan zijn dat Micha het heeft overgenomen van Jesaja of andersom. Het is ook mogelijk dat beide profeten een ons onbekende dichter citeren. De junioren kunnen op deze manier ontdekken dat de Bijbel echt door mensen is geschreven. De schrijvers maken niet alleen gebruik van wat ze hebben gezien en gehoord door middel van stem en visioen, maar ook van wat ze weten en al eerder hebben gelezen.

Als de junioren Zacharia 9:9 en Matteüs 21:5 nog niet hebben gelezen en de teksten dus nog niet hebben vergeleken, geef ze dan nu die opdracht. Door middel van de opdracht ontdekken ze dat Matteüs het boek Zacharia heeft gekend en gelezen. Vertel dat Matteüs dus een boekje leest dat al meer dan 500 jaar oud is wanneer hij het onder ogen krijgt. Wij lezen het ook nog. Het is nu meer dan 2500 jaar oud.

De junioren hebben in het werkboek een opdracht gekregen om het boek Jona grondig te lezen. Er wordt van hen verwacht dat ze de “Jonatekeningen” in hun werkboek voorzien van de juiste teksten. Ga samen na of dat is gelukt.

In het jaar 539 worden de Babyloniërs door de Perzen verdreven. Koning Kores komt aan de macht. De Joden mogen terug naar huis. Eenmaal in Jeruzalem worden ze door profeten van de Heer aangemoedigd en begeleid. Twee van die profeten zijn Haggai en Zacharia.

4. Verwerkingsactiviteit

Geef de junioren 5 minuten om de namen van de twaalf kleine profeten uit het hoofd te leren. Leg vervolgens de 12 kaartjes met de namen van de kleine profeten door elkaar op tafel. Laat de junioren ze (in overleg) op de juiste volgorde leggen

Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

Zacharia

Zacharia was de schrijver van het gelijknamige bijbelboek. Hij profeteerde in het herstelde tweestammenrijk (Juda), en is de elfde van de twaalf kleine profeten. Evenals Ezechiël komt hij uit een priesterlijk geslacht. Hij noemt zichzelf "de zoon van Berechja", maar wordt in Ezra 5:1 en 6:14 de "zoon van Iddo" genoemd (volgens Zacharia 1:7 zijn grootvader). Zijn profetische loopbaan begon in het tweede jaar van Darius, koning van Perzië (520 v. Chr.), ongeveer 16 jaar na de terugkeer van de eerste groep ballingen uit Babel. Hij was een tijdgenoot van Haggai (Ezra 5:1). Zacharia is volgens de in zijn profetieën genoemde data opgetreden van het tweede tot het vierde jaar van de Perzische koning Darius I, kort na het einde van de Babylonische Ballingschap (ca. 520 v. Chr.). Zijn optreden valt samen met de eerste pogingen tot nationaal en godsdienstig herstel die door de landvoogd Zerubbabel en de hogepriester Jozua werden ondernomen. De profeet richtte zich tegen het gebrek aan Godsvertrouwen en de zelfzucht van het volk: bekering is voorwaarde voor verder herstel. Bij de beschrijving van dit herstel ziet de schrijver in profetisch perspectief tegelijkertijd het geluk van Gods volk in de Messiaanse tijd en het volledige herstel in het einde der tijden, wanneer Israël zich zal bekeren.

Zijn boek bestaat uit twee gedeelten. Het eerste deel beslaat de hoofdstukken 1/8, het tweede deel hoofdstuk 9 en verder. De inhoud kan als volgt worden onderverdeeld:

- Het voorwoord, bestaande uit hoofdstuk 1:1-6. Hierin wordt met een beroep op Israëls geschiedenis, het volk het volk opgeroepen aan God trouw te blijven.
- In hoofdstuk 1:7-6:8 volgen acht visioenen. Deze zijn vaak in de vorm van beelden, en wel:
 - een man tussen mirtebomen
 - vier hoornen en vier smeden
 - een vrouw in een efa
 - man met meetsnoer
 - Jozuas kleding
 - de kandelaar en de twee olijfbomen

- de vliegende boekrol
 - vier wagens
- De kroning van Jozua in 6:9-15 is een bemoediging van de teruggekeerden uit de ballingschap, wijzend op de verre toekomst wanneer die verre zijn, zullen komen en zullen bouwen in de tempel, dus zich tot God zullen keren.
- Hoofdstuk 7 en 8 zijn twee jaar na het eerste deel gedateerd, en geven een antwoord op de vraag of de rouwdagen over de vernietiging van de tempel nog gehouden moeten worden. Ze vormen een bemoediging en aansporing van de mensen.

Het tweede deel van het boek, hoofdstuk 9-14, bevat geen datering. Het is waarschijnlijk dat er een redelijke tijdspanne tussen deze twee delen ligt. Het bestaat uit twee profetiën.

- De eerste profetie (hoofdstuk 9-11) geeft een overzicht van Gods handelen met zijn volk tegen de tijd van de Messias.
- De tweede profetie, in hoofdstuk 12-14, verwijst naar de heerlijkheid die Israël wacht in de 'laatste dagen', het eindconflict en de overwinning van Gods koninkrijk.

6

Vorbereiding

Leerdoel

De junioren weten dat het priesterschap in Israël zich heeft ontwikkeld.

De junioren weten wat de taak van een priester in het oude Israël is.
De junioren weten dat priesters tot de stam van de Levieten behoren.
De junioren maken kennis met de priesterlijke zegen

Werkboekje

N.v.t.

Materiaal

N.v.t.

Adviezen

Probeer de stof in het werkboek en de werkwijzer onder de knie te hebben.

Programma

Opening

Welkom
Zang
Gebed
Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Geef een overzicht van de te behandelen stof.

2. Activiteit

Vraag de junioren het volgende:

Maak een zo lang mogelijke lijst met achternamen die ook de namen van beroepen zijn.
Voorbeeld: Jan *Bakker*

Na ongeveer 5 minuten samen de lijst bekijken. Zelf kun je gebruikmaken van de lijst in de rubriek *Achtergrond en Informatie* hieronder

Doel van de activiteit? De Joodse naam Cohen (en de Arabische naam Kahin) betekent priester. Job *Cohen* = Job *Priester*.

3. Verhaal

Probeer de ontwikkeling van het priesterschap in Israël als volgt te presenteren:

- *De tijd van Abraham, Isaak en Jakob*. De aartsvaders zijn nomaden en hebben geen vaste plek van aanbidding zoals de stedelingen van Kanaän en Syrië. In die steden zijn tempels gebouwd. Daar dienen priesters. Abraham kent bijvoorbeeld de priester Melchisedek (tevens koning) van Salem (Genesis 14:18-24). Onder de nomaden is de

(oudste) vader de priester. De junioren kunnen zich een beeld vormen door Genesis 12:7-8 en 13:18 te lezen.

- *In Egypte:* Wanneer Jakob en zijn zonen naar Egypte trekken vanwege een hongersnood treffen ze daar in alle steden tempels aan. In de tempels werken priesters. Priesters zijn belangrijke mensen in de Egyptische samenleving. Onder de nakomelingen van Jakob zijn er velen die de godsdienst van hun voorvader vergeten. Omdat het volk geen eigen tempel met priesters heeft, spelen de hoofden van de families een grote rol in het brengen van offers. Misschien hebben de junioren baat bij een parallel in de islamitische offerfeesten waarbij de vader het lam/schaap slacht dat vervolgens door de familie wordt gegeten en waarvan een deel aan de armen wordt gegeven.
- *In de woestijn en het beloofde land:* Wanneer de tabernakel eenmaal is gebouwd worden er ook priesters aangesteld onder het volk van Israël. Het priesterschap hangt dus samen met een vaste plek van aanbidding. In Israël komen de priesters uit de stam Levi.
- *Taken van de priesters:* In Leviticus is te lezen dat de priesters zich vooral bezig houden met het brengen van offers. Maar ze hebben ook de taak om de wet uit te leggen en beslissingen te nemen over wie en wat rein of onrein is. Rein en onrein heeft vooral te maken met de vraag of je deel mag nemen aan de offerdiensten in de tempel.
- Leg uit waarom er offers worden gebracht. In Leviticus 1-7 wordt uitgebreid stilgestaan bij de offerdienst. Voor de junioren is het genoeg als er drie belangrijke offers eenvoudig worden uitgelegd. Vertel ook dat het brengen van een offer kan betekenen dat je om vergeving vraagt.
 - Soms zijn mensen blij en willen ze God voor iets danken (dankoffer).
 - Soms willen mensen laten weten dat ze ergens spijt van hebben (schulddoffer).
 - Soms is er het gevoel dat je iets goed moet maken met God (verzoeningsoffer).
- Koningen moeten zich niet voordoen als priesters: gebruik het verhaal van Uzzia (werkboek) om te laten zien dat er een strakke scheiding bestaat tussen priesters en koningen. Koningen moeten niet de taak van de priesters overnemen. In Israël werd de koning als het ware door twee andere ambten in het oog gehouden: de profeet en de priester. Beide moesten er op toe zien dat de koning zich aan de wet hield.

Schenk aandacht aan de priesterlijke zegen. Misschien is het nodig om samen de tekst in Numeri 6 nog eens te lezen. Probeer aandacht te vestigen op het feit dat God ons ziet, maar dat hij ons welwillend bekijkt!

Schenk aandacht aan de puzzels die de junioren hebben opgelost.

4. Verwerkingsactiviteit

N.v.t.

Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

Een achternaam gaat over van ouder op kind. Het is dus een familienaam. In Nederland kregen kinderen tot voor kort automatisch de achternaam van de vader. Nu kunnen ouders bij de geboorte kiezen of het kind de naam van de vader of van de moeder krijgt. Zo heeft ieder land zijn eigen regels.

De regels voor namen werden door Napoleon bedacht. In 1811 was hij hier de baas en iedereen die nog geen achternaam had, moest een naam bedenken om zich mee in te laten schrijven. Er waren tegenstanders die gewoon deden of ze niets gehoord hadden. Er waren ook mensen die het bericht niet serieus namen. Zij bedachten soms rare namen zoals: Boterkop, Platvoet, Armoedzaaier en Naaktgeboren. Na nog wat strubbelingen had in 1826 bijna iedereen een achternaam. Wie weigerde zou een fikse boete krijgen. De laatste weigeraars kregen tenslotte ook een naam. Toen ze volhielden dat ze geen 'van' (dat is een oud woord voor achternaam) hadden, schreef de ambtenaar als naam op: Zondervan.

Sommige achternamen waren eerst bijnamen of namen van de vader.

Korte lijst met mogelijke namen

Bakker
Bleeker
Boomhakker
Brouwer
De Boer
Dekker (dakbedekker)
Dijk (Dijker)
Gruiter (Grutter)
Hoedemaker
Kannegieter
Kleermaker
Kuiper(s)
Molenaar
Paardekoper
Schipper
Schoenmaker
Slager
Smit
Stratemaker
Stuurman
Timmerman(s)
Visser
Van der Molen
Wever
Wijnkoper (Wijnkoop)
Zeeman

Het offeren

PHILIP BUDD

Het brengen van offers was regel in alle godsdiensten in het nabije Oosten. De technische kanten van het offeren van Israël vertoonden veel overeenkomst met die van andere volken, maar inhoudelijk onderscheidt Gods volk zich wat dat betreft nadrukkelijk van zijn bureu.

Het brandoffer (Leviticus 1)

Het kenmerk van een brandoffer was dat het dier in zijn geheel werd verbrand. De liefelijke reuk die opgaat naar de HERE symboliseert eerbied en toewijding aan God. Wie het offer bracht, vereenzelvigde zich er eerst mee door er de hand op te leggen.

Het offerdier moest een gaaf dier uit de kudde zijn, voor een arme gold echter de uitzondering dat ook een duifje geofferd mocht worden.

Het vredeoffer (Leviticus 3)

Opvallend hierbij is dat het offer wordt gedeeld: een deel werd verbrand, de rest werd gegeten door de priester en degene die het offer bracht met zijn gezin. Een dergelijk offer werd vaak beschouwd als een soort van gemeenschapsmaal, of communie. De bedoeling van zo'n offer was vermoedelijk dat men hoopte de band met God in stand te houden en te versterken, en tegelijk die met zijn naaste. Deze eensgezindheid kon worden uitgedrukt in de vorm van een dankoffer, een offer uit vrije wil, of om een belofte kracht bij te zetten.

Het spijsoffer (Leviticus 2)

Het Hebreeuwse woord hiervoor betekent „gift” of „huldebetuiging”. Waarvoor dit

offer speciaal werd gebracht is niet geheel duidelijk.

Zonde- en schuldoffer (Leviticus 4 : 6-7)

De handelwijze bij deze beide offers is gelijk, en het is moeilijk een onderscheid in betekenis te bepalen. Misschien had het eerste offer speciaal betrekking op een zonde begaan jegens God, het tweede op een zonde begaan jegens een medemens. In beide gevallen kon alleen genoegdoening verkregen worden als de zonde „per ongeluk” of onwetend was begaan.

Het hele systeem van offeranden gaf aanleiding tot allerlei misbruiken. De profeten uiten er dan ook vaak kritiek op (Bijv. Amos 5 : 25, Jes. 1 : 11-12, Jer. 7 : 22). In een aantal andere teksten wordt beklemtoond dat gehoorzaamheid meer telt dan offeranden (Bijv. 1 Sam. 15 : 22-23, Ps. 40 : 6-8). Het

was maar al te gemakkelijk om eerst ongehoorzaam te zijn, en dan weer boete te doen door middel van een offer. Toch werd bij een zondeoffer wel degelijk gevraagd dat er berouw werd getoond (Lev. 5 : 5, Num. 5 : 7). Op Grote Verzoendag beleed de priester de zonden van de gehele gemeenschap alvorens de zondebok te laten gaan (Lev. 16 : 21). Voor zonde die willens en wetens begaan is, is geen offer ingesteld (Num. 15 : 27-31). De priesters moesten – als vertegenwoordigers van God – verklaren of een offer al dan niet was aanvaard.

De hier beschreven offers worden in het Nieuwe Testament beschouwd als een – niet volledig – antwoord op de zonde. De volkomen genoegdoening daarvan is gebracht door Jezus' offer aan het kruis.

Zie ook: De betekenis van een bloedoffer (pag. 178), Het ontstaan van godsdiensten (pag. 24), Allerlei feesten (pag. 180).

7

Vorbereiding

Leerdoel

De junioren raken vertrouwd met de begrippen tabernakel/tent van de ontmoeting.

De junioren weten hoe de tent van de ontmoeting is ingedeeld en welke voorwerpen er staan

De junioren weten wat de tent vertegenwoordigt (de nabijheid van God)

Werkboekje

N.v.t.

Materiaal

- Papier en teken/kleurmateriaal.
- Plattegrond van de tabernakel getekend op de achterkant van een stuk behang of op papier van vergelijkbare grootte.
- Enveloppen met illustraties van de voorwerpen die in de tabernakel thuishoren.
Eventueel te printen vanaf http://www.templebuilders.com/Index_tabernacle.php

Zie de rubriek Achtergrond (beneden) voor verkleinde illustraties.

Adviezen

Om de les goed te kunnen behandelen moet je niet alleen kennis hebben genomen van de stof in het werkboekje, maar ook van de stof in de werkwijzer. Extra informatie uit boeken of van het internet zal behulpzaam zijn. Illustraties zijn te vinden op o.m.

<http://www.bijbelsmuseum.nl/collectie.aspx?ID=3>

<http://glencairnmuseum.org/tabernacle/gallery1.htm>

http://www.templebuilders.com/Index_tabernacle.php

Programma

Opening

Welkom

Zang

Gebed

Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Vertel dat de “les” zal bestaan uit een voorgelezen verhaal en een soort puzzelopdracht.

2. Activiteit en verhaal

Deze week kan het nuttig zijn om eerst het verhaal van de bouw van de tent van de ontmoeting voor te lezen uit een kinderbijbel.

Ga in op de introductie van hoofdstuk 7. Er wordt daar gesproken over de tent van de ontmoeting als een vergelijking. De tent is een “teken” dat God altijd bij je is. Kunnen de junioren ook iets bedenken dat een teken is van Gods aanwezigheid?

Als dat te moeilijk blijkt (en dat kan op die leeftijd), probeer dan uit te leggen dat een kerktoren ook een soort teken is. De toren zegt o.a:

- hier mag je komen om over God na te denken
- God wil ook dicht bij jou “wonen”.

Daarna kun je de stof in het werkboekje behandelen in de vorm van een puzzel/opdracht. Daarvoor heb je het volgende materiaal nodig:

- Papier en teken/kleurmateriaal.
- Plattegrond van de tabernakel getekend op de achterkant van een stuk behang of op papier van vergelijkbare grootte.
- Enveloppen met illustraties van de voorwerpen die in de tabernakel thuishoren. Illustraties eventueel te printen vanaf http://www.templebuilders.com/Index_tabernacle.php
- Een tiental quizvragen die je zelf moet bedenken. Je kunt eventueel vragen ontleen aan de reeds behandelde hoofdstukken 1-6 van het werkboekje.

Leg de plattegrond op de vloer of op een grote tafel. Houd de enveloppen met illustraties van de voorwerpen in je handen. Leg uit.

- Op de grond zie je een plattegrond van de tent van de ontmoeting. Zoals je ziet is de tent “kaal”. Er staat nog niets in.
- Ik stel jullie een vraag. Als je het juiste antwoord hebt gegeven mag je een envelop kiezen en openmaken. In de envelop zit een illustratie van een voorwerp dat thuishoort in de tent van de ontmoeting. Probeer die op de juiste plaats neer te leggen. Je mag daarbij overleggen.

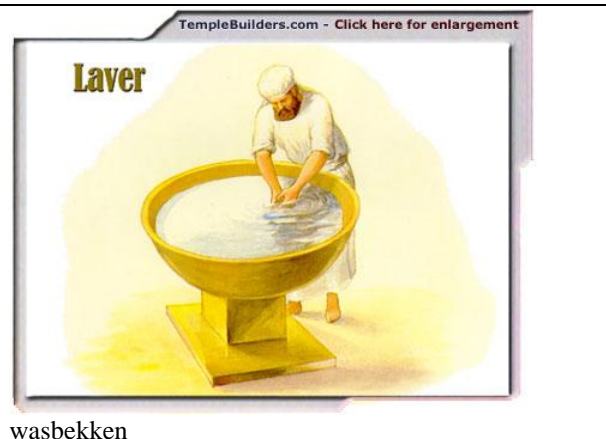
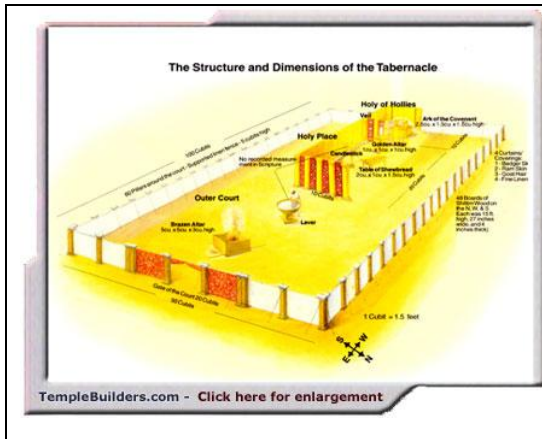
4. Verwerkingsactiviteit

Als er nog tijd over is kunnen de junioren de volgende opdracht uitvoeren.

Vertel de junioren dat je ook bij de kleuters en kleine kinderen over de tent van de ontmoeting wil vertellen. Vraag de junioren of ze op een groot vel papier samen een tekening van de tent van de ontmoeting willen maken die jou daarbij kan helpen. Alles moet te zien zijn.

In het werkboek staat een afbeelding die de groep kan helpen om de tekening compleet te maken.

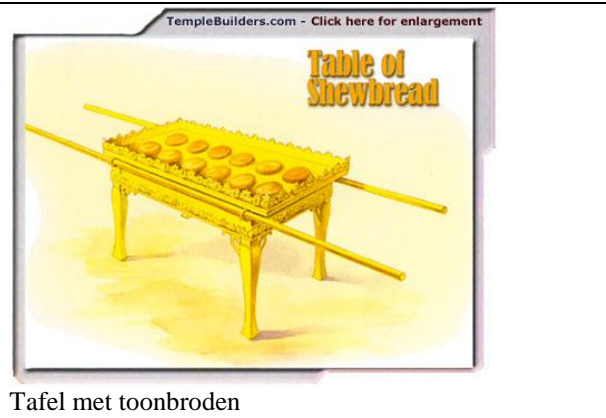
Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

wasbekken

Zevenarmige kandelaar

Tafel met toonbroden

Gouden reukofferaltaar

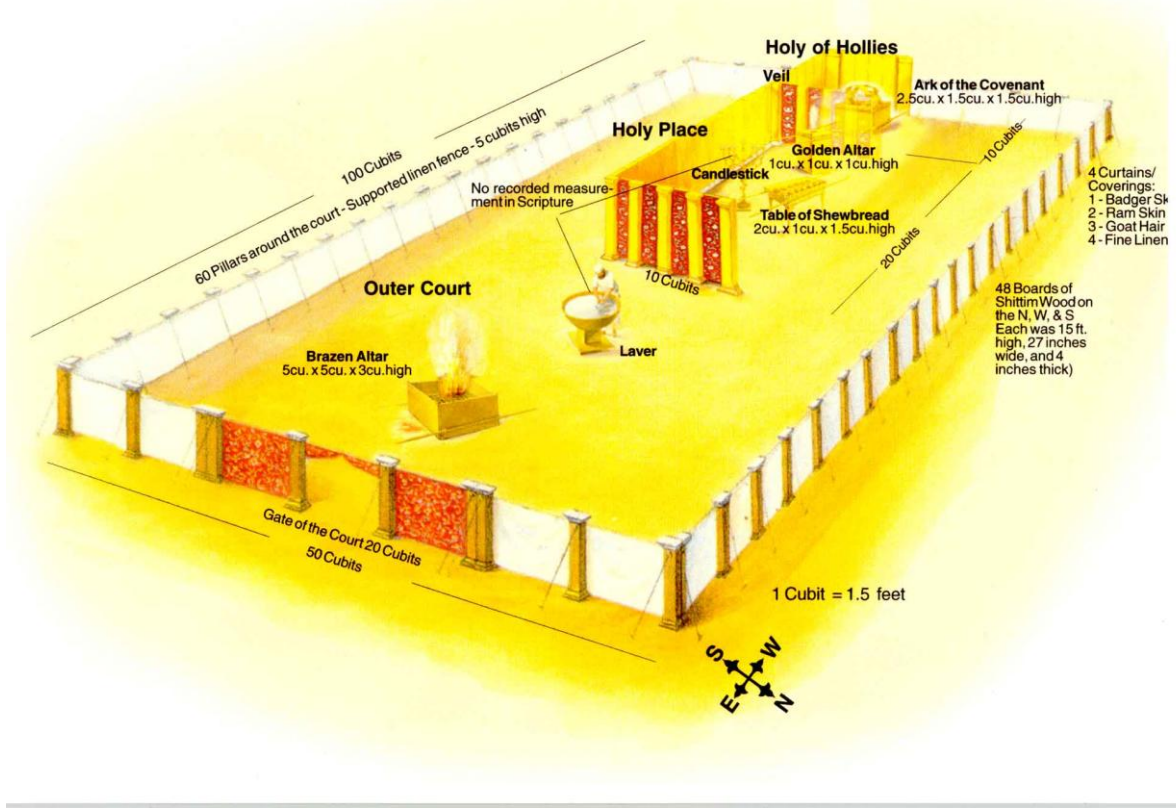

Ark van het verbond

Koperen brandofferaltaar

The Structure and Dimensions of the Tabernacle

8

Vorbereiding

Leerdoel

De junioren zijn al bekend met de voorwerpen in de tent van de ontmoeting. Deze week ontdekken ze waarvoor ze worden gebruikt en wat ze te “vertellen” hebben.

De junioren maken kennis met de Grote Verzoendag/Jom Kippoer

Materiaal

- Stokjes wierook (of wierookpoeder). Vaak gemakkelijk te verkrijgen bij een Xenos winkel. Een bronzen schaalpje of een schoteltje. Lucifers.
- Een zevenarmige kandelaar met kaarsen.

Adviezen

Probeer zo aanschouwelijk mogelijk te werken. Neem dus het aangeraden materiaal mee naar de bespreking.

Programma

Opening

Welkom

Zang

Gebed

Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Laat de junioren weten dat het vandaag zal gaan over “wat de voorwerpen in de tent van de samenkomst te *vertellen* hebben.”

2. Activiteit

Leg **bijlage 8** op tafel en vraag de junioren welke taferelen ze zien afgebeeld.

De opdracht is een brug naar de behandeling van hoofdstuk 8. In een kerk zie je vaak afbeeldingen die je iets vertellen over het geloof. In de tent van de samenkomst zie je allerlei voorwerpen die ook iets te vertellen hebben.

3. Verhaal

Het verhaal van de bouw van de tent van de ontmoeting is nu bekend.

Geef structuur aan de lesbespreking van deze week door de lijn van het werkboekje te volgen.

- Lees samen de introductie en verwijst terug naar bijlage 8 (gebruikt in de activiteit hierboven). In kerken en op schilderijen vind je verhalen uit de Bijbel. In de tabernakel vind je ook “verhalen”. De voorwerpen vertellen iets over God en de mensen. Deze week ontdekken we ook waarvoor de voorwerpen worden gebruikt.
- Kijk naar de eerste opdracht. De junioren is gevraagd om de namen van voorwerpen op de juiste plek op de plattegrond te schrijven.
- De heilige ruimte. Kijk samen of de oplossing van de puzzel juist is. Probeer er vragenderwijs achter te komen of de junioren hebben begrepen dat de twaalf toonbroden te maken hebben met de twaalf stammen van Israël. Maak er een verhaal van. Elke stam levert het meel voor één brood. Je kunt je voorstellen dat een stam dat bij toerbeurt aan families toevertrouwt. Bedenk een jongetje dat samen met zijn vader het meel naar de priester gaat brengen. Onderweg vraagt het jongetje waarom ze dat doen. De vader legt uit: *God heeft beloofd om altijd goed voor ons te zorgen. Straks zal de priester het brood op een gouden tafel leggen. Die tafel staat in de tent waar God “woont”. Het is alsof we tegen God zeggen: dank u wel voor uw goede zorgen. Dank u wel dat we iedere dag te eten hebben. Dank u wel voor de goede oogst. We zijn blij dat U onze God wil zijn en dat wij uw volk mogen zijn.*
- Het reukofferaltaar. Naspelen is altijd verduidelijkend. Als het goed is heb je wierook en lucifers meegenomen. Leg uit hoe de priester bidt namens het volk. Op het altaar brandt wierook. Je ziet de rook omhoog kringelen. Het is alsof de woorden van de priester mee omhoog gaan. Je kijkt en ziet als het ware jouw gebed in de richting van de hemel gaan. Benadruk het feit dat de priester zijn dienst verricht namens en voor heel het volk. Dat betekent niet dat je zelf niet mag bidden. Maar als je naar de priester kijkt, weet je dat je niet de enige bent die bidt. Je bidt samen met anderen. Het is alsof de priester alle gebeden samenbundelt en omhoog stuurt. Alsof er tot God gezegd wordt: *kijk, hier zijn de gebeden van heel uw volk! Wilt u er alstublieft goed naar luisteren!* Verwijs nu ook naar koning David die een gedicht heeft geschreven over bidden en wierook! (Laatste alinea van les 8 in het werkboek.)
- De kandelaar. Ook nu kan een echte zevenarmige kandelaar verduidelijken waar het om gaat. Zien en doen is onthouden! Laat de junioren de kaarsen aansteken. Leg uit dat er in Israël geen kaarsen werden gebruikt, maar kleine olielampjes. Wanneer de kaarsen zijn aangestoken vraagt u naar de oplossing van de vraag: *welke kandelaar lijkt het meest op de kandelaar beschreven in Exodus 25?* Kandelaar 3 is geen zevenarmige kandelaar! Het is een speciale kandelaar gemaakt voor het Joodse Chanoeeka feest. *Eén van de oudste symbolen van het Joodse geloof is de menorah, een zevenarmige kandelaar die in de Tempel stond. De kohaniem (priesters) staken de menorah in het Heiligdom iedere avond aan en maakten hem de volgende ochtend weer schoon, deden er nieuwe pitten in en vulden de bakjes met verse olijfolie. Er is gezegd dat de menorah het symbool is van het volk van Israël en dat onze opdracht is om „een licht onder de volken” te zijn (Jesjahoe /Jesaja 42:6). De geleerden leggen er de nadruk op dat licht geen gewelddadige kracht is; Israël moet zijn opdracht volbrengen door een voorbeeld te zijn, niet door geweld te gebruiken. Dit idee wordt benadrukt in het visioen van Zecharia 4:1-6. Zecharia ziet een menorah, en G-d verklaart: „Niet door macht en niet door kracht, maar door Mijn geest.” <http://www.hoor-israel.org>*
- Offers. In het werkboekje wordt in het kort verwezen naar de dagelijkse offers (ochtend en avond). De dag begint dus met gebed en eindigt met gebed. In het werkboek wordt wat uitgebreider stilgestaan bij het offer op Jom Kippoer (de Grote Verzoendag). Ga daar toch niet al te diep op in. In een later stadium (de reeks voor tieners) wordt daar meer aandacht aan gegeven. Benadruk vooral de mogelijkheid van een nieuw begin. Pas dat ook toe op de eigen situatie van de junioren. Soms kan je ruzie hebben met je beste vriend of vriendin. Je praat niet meer tegen elkaar en op

school ontloop je elkaar zoveel mogelijk. Toch kan er een moment komen dat je opnieuw wil beginnen. Je praat het uit en indien nodig vergeef je elkaar (misschien zeg je dat niet met zoveel woorden!). De vriendschap is gelukkig weer hersteld. Grote Verzoendag is een dag waarop je opnieuw begint. Je neemt je voor om het in de toekomst betere te doen.

- De verbondskist. Laat de junioren vertellen wat er is de verbondskist ligt. Misschien is het aardig om samen Numeri 17 te lezen en te ontdekken dat er nog meer voorwerpen in of bij de Ark lagen. In Exodus 16:32-34 wordt ook nog Manna genoemd als iets dat in of bij de Ark hoort te liggen. Benadruk vooral het aspect van de ark als troon en als plek waar de Hogepriester vergeving komt vragen voor het volk.

4. Verwerkingsactiviteit

N.v.t.

Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

De Ark van het Verbond, ook wel genoemd: de ark van het getuigenis, was het centrale, allerheiligste voorwerp in het jodendom. Het was een draagbare, geheel met goud overtrokken kist, waarin de twee stenen tafelen met daarop de Tien Geboden werden bewaard. De ark werd gemaakt tijdens de Exodus, toen Israël bij de berg Sinaï was aangekomen. Hij stond in het Heilige der Heiligen, de binnenste ruimte van het tabernakel, en later in dezelfde ruimte in de tempel te Jeruzalem. Het bijbelboek Exodus (hoofdstuk 25:10), waarin precies beschreven staat hoe de ark moest worden gemaakt, geeft ook het doel van de ark: God zou vanaf het verzoendeksel van de ark met Mozes spreken over alles wat het volk moest worden medegedeeld en tevens moest de ark, als bewaarplaats van de Goddelijke Wet, gebruikt worden om tijdens het jaarlijkse zoenoffer symbolisch de zonden te bedekken van het hele volk Israël.

De kist zelf was gemaakt van hout en van binnen en van buiten overtrokken met een laag bladgoud. Het deksel van de ark was van massief goud. Aan weerszijden ervan waren twee uit massief goud opgetrokken cherubs, die één geheel vormden met het deksel. Deze cherubs hadden hun vleugels naar boven uitgespreid, als een beschutting boven het deksel, en stonden met de gezichten naar elkaar toe, de ogen gericht op het deksel. Ook waren er aan beide zijden van de ark gouden ringen geplaatst waar twee draagstokken doorheen gestoken waren. Deze draagstokken mochten nooit verwijderd worden, ook niet toen de ark later zijn vaste plaats in de Tempel kreeg. Boven het deksel van de ark was de Sjechina, de tegenwoordigheid van God, zichtbaar tussen de cherubs. Gewoonlijk wordt de sjechina beschreven als een vuurgloed of lichtverschijnsel.

Nadat in 586 v. Chr. de eerste tempel verwoest was door de Babyloniërs verdween de ark uit de historie. In de tweede tempel, die van 515 v. Chr. tot 70 AD functioneerde, heeft nooit meer een ark gestaan.

<http://nl.wikipedia.org>

Bijlage 8

copyright 1998 philg@mit.edu

- Links onder: Jozef, Maria en kind
- Links midden: de herders horen de boodschap van de engel
- Links boven: de wijzen brengen geschenken
- Rechts onder: Jezus op weg naar Golgota
- Rechtsmidden: Jezus gekruisigd
- Rechtsboven: de opstanding van Jezus

9

Vorbereiding

Leerdoel

Junioren maken kennis met “vrienden van God” d.w.z., belangrijke bijbelfiguren die als geloofshelden optreden.

Junioren denken na over vriendschap.

Junioren vragen zich af of zij ook “vriend” van God zijn.

Junioren leren dat God uit is op vriendschap met mensen, dus ook met hen.

Werkboekje

N.v.t.

Materiaal

N.v.t.

Adviezen

Probeer het gesprek te structureren aan de hand van de werkwijzer en zorg ervoor dat er genoeg tijd over blijft voor de verwerkingsactiviteit.

Het is ook raadzaam om de verhalen die je wilt vertellen tijdig voor te bereiden. Als je ruim de tijd neemt zul je meer tijd hebben om je verbeelding op het verhaal los te laten. Vaak zijn het de details die het verhaal extra boeiend maken.

Programma

Opening

Welkom

Zang

Gebed

Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Vertel iets over de inhoud van de les. Laat weten wat er in de komende drie kwartier de revue zal passeren.

2. Activiteit

N.v.t.

3. Verhaal

Het verhaal van Ruth leent zich voor een vertelling. Wellicht is het goed om vanuit een kinderbijbel te werken of om het in eigen woorden te verpakken. Gebruik dit verhaal om de aard van vriendschap te illustreren. Het verhaal kan worden ondersteund door te verwijzen naar de introductie van hoofdstuk 9 in het werkboek, daar staan immers een aantal gezegden over vriendschap.

Probeer reacties los te krijgen over het gedicht in het werkboek.

Staat er een zin in waarvan je denkt dat die precies zegt wat vriendschap is?

Welke zin vond je de mooiste?

Staat er iets in waar je het niet mee eens bent?

Zou je er nog een zin aan toe willen voegen?

Jozua kan geïntroduceerd worden door het verhaal van de verspieders samen te lezen (Numeri 13). Maak de junioren er op attent dat vers 16 extra aandacht vestigt op Jozua, die voorheen Hosea werd genoemd. Misschien is Jozua wel een bijnaam, een soort geuzennaam. Jozua betekent immers verlosser/redder!

Gebruik het werkboekje ook om de verbinding tussen de namen Jozua en Jezus te verduidelijken.

Benadruk het feit dat Jozua trouw was aan Mozes en aan God. Zijn trouw aan God wordt het beste geïllustreerd in Jozua 24:14-17.

Jozua deed deze oproep en uitspraak op een nationale bijeenkomst, dicht bij het stadje Sichem, waar de tent van de ontmoeting stond. Sichem (tegenwoordig Nabloes) ligt tussen de bergen Gerizim en Ebal (zie rubriek Achtergrond voor een foto).

Probeer het tafereel te schetsen. Een oude Jozua roept de vertegenwoordigers van de twaalf stammen bijeen. Ze vergaderen dichtbij de tent en de ark. Het is alsof ze weer op reis zijn door de woestijn. Jozua vertelt wat God allemaal heeft gedaan voor zijn volk en beëindigt zijn toespraak met een oproep om de Heer te dienen en geen ander.

4. Verwerkingsactiviteit

Geef twee junioren de tijd om een toneelstukje voor te bereiden. Het stuk moet gaan over een ruzie tussen vrienden.

Probeer aan de hand van het gespeelde een gesprek op gang te brengen over hoe je in een vriendschap problemen oplost. In het werkboek staan een aantal handreikingen.

Probeer te laten zien dat God eerder met ons wil praten en op verzoening en vergeving zal aansturen, dan dat hij ruzie wil maken en zal weigeren om met ons te spreken.

Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

Sicheem (tegenwoordig Nabloes). De berg Gerizim links en de Ebal rechts.

10

Vorbereiding

Leerdoel

De junioren verkennen het begrip vriendschap

De junioren zien de vriendschap tussen Jonatan en David als een voorbeeld.

De junioren beseffen dat God ook in vriendschap wil leven.

De junioren weten op hun niveau wat het bijbelse begrip “verbond” betekent.

Materiaal

In de rubriek “verhaal” staat het volgende: In het werkboek wordt het beeld gebruikt van draadjes die mensen in vriendschap verbinden. Je kunt dat zichtbaar maken door de vingers van twee junioren door vijf draadjes (ongeveer een meter lang) aan elkaar vast te maken.

Als je dit wil uitvoeren heb je draad/garen en een schaar nodig.

Adviezen

Het verhaal van David en Jonatan (1 Samuël 20) vergt de nodige voorbereiding.

Programma

Opening

Welkom

Zang

Gebed

Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Vertel de junioren dat het gesprek weer zal gaan over vriendschap: tussen mensen onderling en tussen mensen en God.

2. Activiteit

Zie begin van de volgende rubriek.

3. Verhaal

Bekijk de drie tekeningen aan het begin van hoofdstuk 10. Aan de junioren is gevraagd welke van de drie het beste het begrip vriendschap illustreert. Neem ruim de tijd voor een bespreking van de keuzes die zij hebben gemaakt.

Vraag aan de junioren: waaraan merk je dat je ouders van je houden en dat ze van elkaar houden?

Vertel de junioren: let straks op wanneer het verhaal van David en Jonatan wordt verteld. Je kunt dan ontdekken of Saul van zijn zoon Jonatan houdt.

In het werkboek wordt het beeld gebruikt van draadjes die mensen in vriendschap verbinden. Je kunt dat zichtbaar maken door de vingers van twee junioren door vijf draadjes (ongeveer een meter lang) aan elkaar vast te maken. Vraag vervolgens of ze iets willen schrijven over vriendschap. Zorg ervoor dat ze net ver genoeg uit elkaar zitten om de draden gespannen te houden. Uiteraard zullen ze merken dat de ander bij het schrijven beweegt. Misschien moeten ze wel de afspraak maken dat ze om de beurt een zin mogen schrijven. Het is geven en nemen.

Na deze “oefening” is het wellicht een goed moment om het verhaal van de vriendschap tussen David en Jonatan te vertellen. Het verhaal staat in 1 Samuël 20. Het is een vrij lang en ingewikkeld verhaal en zal daarom de nodige voorbereiding vergen. Probeer het in eigen woorden te vertellen en let daarbij op de goede volgorde. Vaak helpt het om als voorbereiding het verhaal in een kinderbijbel te lezen.

Jonatan is een echte vriend van David. Laat de junioren vertellen waarom dat zo is. Houdt Saul van zijn zoon Jonatan?

God is met Adam en Eva “verbonden”. Leg het begrip verbond uit als een verbinding tussen God en mensen. Wat God en mensen samenbindt, is de liefde.

Presenteer het verhaal van de regenboog als een teken van Gods vriendschap. Ook hier is sprake van een verbond. Je kunt de regenboog dus zien als het “verbindingsteken” tussen God en mensen. Zie Genesis 9:8-15

4. Verwerkingsactiviteit

N.v.t.

Achtergrond en informatie voor gespreksleid(st)er

Het Nederlandse woord “verbond” wil een vertaling zijn van het Hebreeuws *berit*. Daarover schrijft Westermann (Hoofdpijnen van een theologie van het oude testament, Kampen, 1981) het volgende:

“In de brede discussie over dit Hebreeuwse woord is men het er ten volle over eens geworden, dat het oorspronkelijk geen toestand beschrijft, maar een handeling. Alle aspecten van het woord te vangen onder de vertaling “verbond”, is derhalve verkeerd. Overal waar in de oudste teksten *berit* gebruikt wordt, gaat het erom, dat iemand iets op plechtige en bindende wijze verzekert; zo’n verzekering kan het karakter van een eed krijgen...of ook van een belofte, als God het subject ervan is. Deze betekenis blijkt duidelijk uit het *karat berit* (gewoonlijk vertaald met: een verbond sluiten).” (blz.47-48)

Karat berit is een rituele handeling waarmee de verzekering of de belofte wordt vastgelegd. Jeremia 34:18-19 verwijst naar zo’n ritueel. Het bestaat uit een eed of belofte die met een zelfvervloeking wordt bezegeld. De betrokkene loopt na zijn eed tussen twee helften van een geslacht (geofferd?) kalf door en spreekt woorden van de strekking: *moge het mij zo vergaan als dit kalf als ik mijn eed/belofte breek*. *Karat berit* betekent dan niet zozeer een verbond sluiten (met wederzijdse verplichtingen), maar

eerder een verplichtende toezegging doen. Westermann: “in ieder geval betekent *berit* oorspronkelijk de verplichtende toezegging als daad.”

Lothar Peritt heeft laten zien dat het woord *berit* in een later stadium van de bijbelse geschiedenis van betekenis verandert. Laten we het wat kort door de bocht formuleren: *berit* betekent in de tijd van Mozes nog belofte of toezegging, in de tijd van Jeremia is het een samenvatting geworden voor de verhouding tussen God en Israël uitgedrukt in de Wet. Wet (als verplichting) en verbond zijn dan (bijna) synoniem.

Westermann maakt ons er op attent dat we in het woord *berit* altijd nog een handeling, een daad, een toezegging moeten blijven zien. Het is iets dat van God uitgaat, waartoe hij het initiatief neemt. Hij *karat berit* = doet een belofte!

Genesis 6:18 en Genesis 9:9.

Deze teksten vormen de twee kaften waartussen het boek van de vloed is te vinden. Binnen dat verbond is het veilig leven voor Noach en de zijnen.

Wat is de inhoud van het verbond (*berit*) in 6:18? Het lijkt te gaan om een belofte van redding. Ik ga alles verdelgen, maar met u zal ik mijn verbond oprichten. Kan het zijn dat dit vers al vooruitwijst naar de nieuwe periode voorbij de vloed? In 6:18 staat “met u zal ik mijn verbond oprichten” in 9:9 lezen we: “Zie, ik richt mijn verbond op met u....”

De ark tilt Noach over het oordeel heen. Hij drijft op de belofte (het verbond) van 6:18. Is hier sprake van een “verbondskist”? Wanneer de aarde weer droog staat begint God een nieuwe/andere wereld. Aan het begin van de nieuwe tijd staat een belofte (een verbond). Het teken van de regenboog zal God er van weerhouden om de regens nog eens de vrije loop te laten. God en mens zullen samen naar de boog kijken en weten dat er een belofte van heil is gedaan.

Gilgamesj

In de mythe van Gilgamesj (een verhaal uit Soemer/Babylonië) besluiten de goden tot een wereldwijde vloed omdat de mensen te lawaaierig zijn geworden. De goden hebben geen rust meer. In het bijbelse verhaal besluit de HERE tot de vloed op basis van een ethisch oordeel. De mens is zondig geworden en boos van hart.

Het kan niet uitblijven of de vraag rijst of God zelf wel zo ethisch handelt. Een antwoord daarop is nauwelijks te geven, temeer omdat God in Genesis 8:21 de “boosheid” van de mens verder lijkt te accepteren. Zaak is om de kern van het verhaal te raken. Ten diepste is het een verhaal van redding. Het loopt uit op een nieuw begin en de vrees voor een toekomstige wereldvloed wordt weggenomen. Het menselijke bestaan krijgt zekerheid in de belofte van God. God legt als het ware het hoofd in de schoot en accepteert de wereld der mensen zoals die (nu) is.

Genesis 18

In *Genesis 18:19* worden we als het ware in kennis gebracht van Gods bedoelingen met Abraham: “want ik heb hem gekend, opdat hij gebieden zou, dat zijn zonen en zijn huis na hem de weg des HEREN zou bewaren door gerechtigheid en recht te doen, opdat de HERE aan hem vervulle wat Hij over hem gesproken heeft”.

Blijkbaar heeft God met zijn verbond, gerechtigheid en recht op het oog. Het antwoord van de mens op Gods belofte is het doen van recht en gerechtigheid. Gehoorzaamheid is geen doel op zich, maar een instrument om de samenleving in stand te houden. Abraham is een gekozen “instrument.” In hem zullen alle volken gezegend worden.

Hier wordt duidelijk dat Gods beloften ook een oproep inhouden. De roeping van Abraham (en Mozes) is er een, ten behoeve van anderen. Het verbond is dus een weg die God met mensen gaat opdat de mensen in vrijheid (weg van afgoden en van Farao) mogen leven. In de context van les 10 in het werkboekje voor junioren zal dat betekenen dat “vriendschap” zich ook uitstrekt voorbij de eigen, onmiddellijke omgeving. Let wel, de junioren zullen nog geen breed begrip hebben van de verantwoordelijkheid die bestaat voor de wijdere wereld. **GF**

11

Vorbereiding

Leerdoel

Junioren maken kennis met Abraham en Mozes als vrienden van God.
Junioren verzamelen informatie over Abraham.
Junioren weten dat Mozes een belangrijke leider van Israël is geweest.
Junioren begrijpen waarom de tien geboden (de wet) als een waardevol cadeau beschouwd kunnen worden.

Werkboekje

N.v.t.

Materiaal

Een kopie van de bijlagen 11A en 11B voor iedere deelnemers aan de groep

Adviezen

Probeer vooraf de opdracht rondom Abraham te maken zodat je de junioren kan helpen bij het zoeken naar de relevante gegevens.

Programma

Opening

Welkom
Zang
Gebed
Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Vertel de junioren dat hoofdstuk 11 over twee zeer bijzondere vrienden van God gaat: Abraham en Mozes.

2. Activiteit

N.v.t. Zie rubriek “verhaal”

3. Verhaal

Ga snel door de stof over Abraham die je in het werkboekje vindt.
Stel daarna voor om samen een *Info-lijst over Abraham* te maken.

In de Info-lijst wordt belangrijke informatie over Abraham verzameld. **Bijlage 11A** (hieronder) bevat een lijst met teksten waar informatie over Abraham is te vinden. **Bijlage 11B** is te gebruiken als Info-lijst

Benadruk de rol van Mozes in de bevrijding van het volk Israël uit Egypte.

Benadruk het feit dat het volk in slavernij leefde.

Probeer op voor junioren begrijpelijke wijze uit te leggen waarom de tien geboden een cadeau zijn (zie o.a. het werkboekje).

Eindig met het mysterie van de begrafenis van Mozes. Het werkboekje vertelt daarover.

4. Verwerkingsactiviteit

N.v.t. Zie rubriek “verhaal”

Bijlage 11A

Waar vind je informatie over Abraham?

Gen 11:26

Genesis 12

Genesis 17

Genesis 18

Genesis 20

Genesis 21

Genesis 22

Genesis 23

Genesis 24

Bijlage 12B

Info-lijst Abraham

Waarschijnlijk geboren in de stad

Verhuisde met zijn vader naar

De naam van zijn neef is

De naam van de moeder van Isaak is

De naam van Abrahams zoon met Hagar is

Aan welke koning gaf Abraham tienden

Waar ging de neef van Abraham wonen

Is Abraham ooit in Egypte geweest?

Hoe oud was Abraham toen hij stierf?

12

Vorbereiding

Leerdoel

Junioren maken kennis met David als de ideale koningsfiguur.

Junioren weten wat Messias betekent en weten ook dat David en Jezus die titel hebben gedragen.

Junioren lezen het verhaal van David in Sauls wapenrusting.

Werkboekje

N.v.t.

Materiaal

N.v.t.

Adviezen

Zoals gebruikelijk is het noodzakelijk om de stof in het werkboek en de bijbelverhalen grondig te kennen. Bereid de vertelling voor. Gebruik je verbeelding.

Programma

Opening

Welkom

Zang

Gebed

Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Vertel de junioren in voor hen begrijpelijke taal wat de leerdoelen zijn.

2. Activiteit

In **bijlage 12A** staan een aantal illustraties van wapenrustingen. Ze stammen uit verschillende tijden. Misschien kunnen de junioren ze juist benoemen? Zijn ze in staat om ze ook nog in de juiste tijdsvolgorde te plaatsen?

3. Verhaal

1 Samuël 16:1-13

Begin met het verhaal van de zalving van David, te vinden in 1 Samuël 16:1-13. Benadruk vers 6-7. Samuël ziet het verkeerd. Hij gaat af op de lengte en het goede voorkomen van

Eliab. Je kunt terugverwijzen naar 1 Samuël 9:1-2. Saul stak een hoofd uit boven al het volk. Hij was dus lang, net als Eliab. Maar hij was geen goede koning.

Benadruk ook dat de zalving van David in het geheim plaatsvindt. Wanneer David later bij Saul komt, weet deze laatste niet dat hij oog in oog staat met de toekomstige koning van Israël!

De naam Jezus Christus

Vraag aan de junioren of zij aan jou kunnen uitleggen wat de naam Jezus Christus betekent. Dat moeten ze kunnen met behulp van de informatie in het werkboek. Als het moeilijk blijkt te zijn is er uiteraard hulp van jouw kant!

Laat een van de junioren de speciale wet voor koningen in Deuteronomium 17:14-20 hardop voorlezen. Wijs de groep op het feit dat de koning niet boven de mensen staat en dat hij niet teveel militaire macht behoort te hebben.

1 Samuël 17

Vertel nu het verhaal van David in Sauls wapenrusting. Het staat afgedrukt in het werkboek. Probeer er dus wel een eigen verhaal van te maken, door het in eigen woorden te vertellen. Raadpleeg eventueel een kinderbijbel.

Probeer het verhaal van Davids zalving te vervlechten met dit verhaal. Wijs dus op de onwetendheid van Saul. Hij staat oog in oog met de toekomstige koning, maar weet dat niet. Vestig aandacht op het feit dat Saul zijn koninklijke wapenrusting uittrekt en die aan David geeft. Zou hij dat gedaan hebben als hij van Davids geheime zalving had geweten?

Benadruk het feit dat David de wapenrusting niet gebruikt. Hij vertrouwt op God, niet op wapens.

De kleren van Saul passen David niet. David is een ander soort koning!

Probeer de junioren duidelijk te maken dat David op Jezus lijkt. Beide vertrouwen op God en niet op macht en wapens. Beide zijn koning op de manier van Deuteronomium 17.

4. Verwerkingsactiviteit

N.v.t.

Bijlage 12A

Welke omschrijving hoort bij welk plaatje?

Griekse soldaat

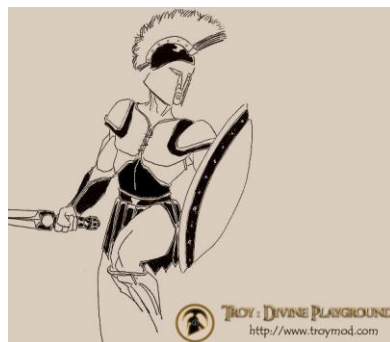
Romeinse soldaat

Franse ridder

Soldaat uit de tijd van Napoleon

Soldaat uit 2005

Soldaat uit 1940

13

Vorbereiding

Leerdoel

Junioren blikken terug op de stof van de afgelopen twaalf weken en beantwoorden vragen.

Werkboekje

Alle antwoorden zijn in het werkboekje te vinden.

Materiaal

N.v.t.

Adviezen

Zorg ervoor dat je de vragen juist hebt beantwoord, zodat je de junioren kunt helpen.

Programma

Opening

Welkom

Zang

Gebed

Zendingsbericht

Lesbehandeling

1. Introductie

Vraag de junioren of ze antwoorden hebben gevonden op de vragen in hoofdstuk 13 van hun werkboek. In het geval dat de les niet is gemaakt geef je nu de gelegenheid om alsnog de antwoorden te zoeken in het werkboek. Wellicht is enige assistentie nodig.

2. Verhaal

Bekijk samen de antwoorden en wees gul in het geven van complimenten wanneer moeilijke opgaven goed zijn gemaakt. Beloon ook de poging! Ga hier en daar weer in op de stof die in dat hoofdstuk is behandeld door de extra vraag te stellen: *weet je toevallig ook nog?*

Vraag de junioren wat zij het mooiste verhaal hebben gevonden in de afgelopen periode. Er zullen verschillende voorkeuren zijn. Probeer tot een keuze te komen en vraag de junioren of ze dat verhaal aan jou willen vertellen. Geef wat voorbereidingstijd en laat ze onderling uitmaken wie vertelt. Je kunt eventueel voorstellen dat ze de vertelling door meerdere personen laten doen.

**Driemaandelijke uitgave van het Kerkgenootschap der
Zevende-dags Adventisten der Nederlandse Unie
Copyright: Afdeling Vorming & Toerusting
Amersfoortseweg 18, 3712 BC Huis ter Heide**